

HISTORIA
EUROPEANA

MUNI Historický
ARTS ústav

jihomoravský kraj

Promýšlet Evropu dvacátého století: Idea šťastného domova

7. ročník mezinárodní vědecké konference

20. a 21. října 2020

Online přes MS Teams

Program, připojení a další informace naleznete na

Web: www.historiaeuropeana.eu

FB: Konference Promýšlet Evropu 20. století: Idea šťastného domova

Sedmý ročník konference *Promýšlet Evropu dvacátého století*, který proběhne ve dnech 20. a 21. října 2020, bude zasvěcen tématu domova. Pocit domova je pro každého člověka zásadní. Domovem může být konkrétní obydlí, město, vlast, ale také určitá komunita, za jejíž součást se člověk považuje. Domov poskytuje pocit bezpečí a štěstí a lidé proto věnují značné úsilí, aby jej vybudovali. Za jeho zachování jsou poté ochotni bojovat a umírat. Někdy však musejí svůj domov z různých příčin opustit, jindy se dostanou do situace, kdy pocit domova ztratí, aniž by změnili místo, kde žijí... V rámci našeho dvoudenního setkání se pokusíme zachytit fenomén domova z různých úhlů pohledu a budeme pátrat po odpovědích na otázky: Co si různí jedinci, skupiny, hnutí či státy představovali pod ideou šťastného domova a jak ji využívali při budování své identity, případně při své politické činnosti a propagandě? Jak mohla být idea domova různě pojímána? Jak lidé o svůj domov bojovali? Jak se vyrovnávali s jeho ztrátou? Jak vypadalo hledání domova nového, případně pokusy o návrat do toho starého? Jakou roli přitom hrály vzpomínky na zmizelý domov?

Při zodpovídání těchto otázek je možné využít různé přístupy a teoretické koncepty. Lze se zaměřit na politické dějiny, například instrumentalizaci šťastného domova pro politické cíle, dále se nabízí dějiny idejí, paměťová studia, problematika exilu v nejširším slova smyslu, dějiny každodennosti a otázka genderových rolí, význam domova pro vytváření identit různých národnostních, náboženských, sociálních či sexuálních skupin. Sledovanou tematiku je možné pojmut interdisciplinárně. Klademe důraz na obecnější souvislosti – budeme interpretovat příčiny, účel a následný dopad sledovaných jevů. Časově se zaměříme na období mezi počátkem 20. století a rozpadem východního bloku.

Harmonogram

1. den **20. října 2020**

9:00-9:45	Slavnostní zahájení	Mgr. Michal Mako, místopředseda Historia Europeana, z. s. prof. Mgr. Libor Jan, Ph.D., vedoucí Historického ústavu FF MU prof. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D., prorektor pro personální a akademické záležitosti MU
9:45-11:30	Blok A	Domov mezi představou a skutečností
	Moderátoři:	Mgr. et Mgr. Jakub Marša
9:45	Mgr. Ondřej Varad'a	Obraz domova v denících čs. Legionářů
	Historický ústav Filozofická fakulta Masarykova univerzita	Príspevek si klade za cieľ prozkoumat obraz domova v memoárových pramenech z proveniencie čs. legionářů. Soustředit se přitom bude nejen na retrospektivní vzpomínky zaznamenané během služby v legiích, ale i na úvodní biografické pasáže, jež jsou součástí mnoha deníků, a vize a představy budoucí svobodné vlasti a domova, do něhož se doufali vrátit. Příspěvek se taktéž bude tam, kde je to možné, zabývat konfrontací těchto časově a situačně odlišných obrazů domova a jejich vývoje v čase. Výsledkem článku by tak měl být jednak rozbor opakujících se motivů, jednak jejich vývojových tendencí.
10:20	Mgr. Blažena Křížová	„...tá snaha za vždy väčšou dokonalosťou – to je naše šťastie.“ Dohnányho vízia Slovenska (1920) ako príklad modernej utópie
	Katedra slovenských dejín Filozofická fakulta Univerzita Komenského	Práve pred storočím bola tlačou publikovaná brožúra Aké bude Slovensko o sto rokov? (1920), ponúkajúca víziu budúcnosti národného štátu Slovákov, oplývajúceho sociálnym blahobytom, vedecko-technickým pokrokom a morálnou zrelosťou občanov. Spracovanie idey šťastného národného domova v budúcnosti, z pera inžiniera Jozefa Dohnányho (1873 – 1947), obsahuje znaky charakteristické pre utópie. Konferenčný príspevok nahliada na Dohnányho víziu ako na súčasť fenoménu moderných dynamických utópií, vytvárajúcich zvlášť v 19. a 20. storočí komunikačný priestor na vyjadrenie túžob a ideálov, overujúcich možnosti hraníc myslenia a vyzývajúcich k sociálnej, či politickej mobilizácii na dosiahnutie realistických, ale často nemožných cieľov. Príspevok prostredníctvom interdisciplinárneho interpretačného prístupu analyzuje ideovú štruktúru Dohnányho práce, podrobuje ju komparácii vo vzťahu k Morovmu prototypu utópie a poukazuje na reprezentácie „dbovej prítomnosti“ v utopickom žánri.
10:55	Mgr. et Mgr. Pavel Máša	„Já chci staré věci zachovat a zařídím muzeum v domě...“ Domovy Libuše Bráfové jako místa osobní a národní paměti.
	Historický ústav Filozofická fakulta Masarykova univerzita	Libuše Bráfová, vnučka Františka Palackého a Františka Ladislava Riegra, se rozhodla udělat z domu, v němž její rodina po několika generacích žila, muzeum. Ve svém příspěvku se zaměřím na to, co pro Bráfovou domov vlastně znamenal, proč se rozhodla zpřístupnit jej veřejnosti, jak si muzeum představovala, jaký mělo mít účel a funkce a jaké překážky musela při jeho zřízení překonat. Stejně tak mě bude zajímat, jak muzeum v prvních letech své existence fungovalo, jaký o ně byl zájem a jak na návštěvníky prohlídka domova přední české rodiny 19. století působila.
11:30-12:30		Přestávka na oběd

12:30-14:55	Blok B	Domov každodenního života
	Moderátoři:	Mgr. Ondřej Varad' a, Mgr. Tereza Richtáriková
12:30		Přivítání zahraničních hostů
12:35	Annamarija Lukić PhD Institute of Social Sciences Ivo Pilar Regional Centre Osijek	Feeling of Home through Food History: Mehlspeisen, Köche, Torten Almost every household has its own handwritten collection of cake recipes. It expresses the gastronomic preferences of each household, and informs about the private, home, family sphere of life. In this paper manuscript collections of recipes from the city of Osijek from the end of the 19th and the beginning of the 20th century have been analyzed, and compared to collections of recipes of contemporary Osijek families. The Authors research which gastronomic preferences have remained in Osijek households since the 19th century, where they came from, and also a foreign, mostly German language expression remained in the spoken language through recipes and dishes prepared according to them.
	Ivana Jurčević PhD Institute of Social Sciences Ivo Pilar Regional Centre Osijek	
13:10	Andreea-Emanuela Trifan PhD candidate Faculty of History and Philosophy Babeş-Bolyai University	The image of family in the First World War. Case study Romanian family in the former border district of Năsăud The 20th century debuted with the outbreak of the first great world conflagration. The war marked the balance between modernity and contemporaneity producing some irrevocable changes. The battle for survival was also carried on at home where it took another dimension for the families left behind. Through this topic we want to take a deeper look at some aspects which we consider essential for shaping the image of the war carried at home regarding the family in Transylvania. Which obstacles the family had to face and what course did it take during the Great War? How was the communication maintained between husband and wife during this period? What role did the children play in supporting the family? Did the children adapt to the new situations? Last but not least, how did the distance affect the relationships with wives, children and parents who were left at home?
13:45	Mag. Vanja Eichberger University of Vienna	Franco-Belgian comic books/BDs of 20th Century and how they depict the ideal of a happy home. An analysis of selected examples of popular comic series European comics feature many topics - Homes, happy ones or their absence are among those. While no prominent comic focuses on home only, many bring stories or subplots that reveal the artists' view. My idea is to show those depictions, analyse them and compare the narratives/interpretations of texts and pictures. In order to limit the research field, I select comics from France and Belgium, two of the most active and innovative markets for comics. I endeavour to analyse three, possibly four of most important figures or groups of figures, covering a time between 1929 and the 1990es.
14:20	Mgr. Marek Bičan Masaryk University King's College London	Never had it so good - Wellbeing of Households in Conservative Manifestos from Churchill to Macmillan British Conservative Party is often described as the most successful political party in the world. Its success lies in the ability to transform and adjust to changing political, social, and economic circumstances. These "change to conserve" instincts led the party to accept the new post-war consensus established by the Labour Party. General elections of 1951, 1955, and 1959 have been won by messages immortalised by Macmillan's "Life's better with the Conservatives. Don't let Labour ruin it". This paper will focus on analysing the ideas of "home" and "wellbeing" in Tory manifestos in the 1950s.
14:55-15:15		Přestávka

15:15-17:45 **Blok C**

Moderátoři:

15:15

Dr. Maren Hachmeister

Hannah Arendt Institute for
Totalitarianism Studies
Technische Universität Dresden

Socialistický stát jako šťastný domov?

Mgr. Ondřej Varaďa, Mgr. Tereza Richtáriková

Care at home - Voluntary care in the lives of those who provide and need help in three socialist states

During the state socialist era in the GDR, the People's Republic of Poland and Czechoslovakia, care for the elderly and people in need of help was often provided at home. Volunteers from the national Red Cross societies, the East German organisation „Volkssolidarität“ (People's Solidarity) or neighbourhood helpers from the residential area cared for needy people in the place that determined their reality of life - their own home. The way in which the home shaped social voluntary care for helpers and those in need before and after 1989 will be the subject of this paper.

15:50

Dr. Johannes Schütz

Technische Universität Dresden

Home is where the people rule! The idea of socialist heimat in the GDR, the emotional regime and the every day life in saxony

In German history in general, imagining the Heimat was tied to imagining nationhood. Thus, in the GDR the official view was: Heimat is now in the same measure as state power and means of production in the hands of the "people", and protecting home was seen as an assignment to building socialism. From now on, Heimat was socialist. Even though the idea of Heimat was occupied by the political leaders, it did not increase the identification with the socialist state. Rather, latest studies suggest that activities to produce Heimat had their own freedom and offered space for subversives to a certain degree. At that point, I tie in and ask: For what reasons people imagined Heimat rarely as socialist? What did they imagine instead? How did the emotional regime shape the constructions of home in everyday life?

16:25

Heléna Huhák, MA

Institute of History
Research Centre for the
Humanities
Eötvös Loránd University

Door-to-door Agitation in Hungary in the 1950s

My research focuses on the so-called door-to-door agitation in Hungary in the 1950s. The communist party used the agitators to mobilize the citizens and collect information about them. The communist ideology had its imagination on how citizens should live and behave at home. Through this kind of surveillance, which was open compared to the activity of the secret service, the agitators intended to politicize private spheres and in response to this, the ordinary people tried to save their inner life and in some cases conceal their sincere opinion about the communist party.

17:00

Csenge Molnár, MA

Institution of Ethnography
Eötvös Lorand University

Resistance against and loyalty towards power in home-making strategies of the Kádár era – Case studies from the industrial region of Northern Hungary

The Kádár regime represented a concept of „the ideal home and lifestyle”. I am studying the attitude towards this idea in the society of the industrial region of Northern Hungary. My question is: How does resistance against and loyalty towards political power appears in home-making strategies? The methodology is life strategy analysis is based on in-depth interviews, examining the cases of a dissident electrician, a „champion” worker working in the steel industry and a fruit-growing family in their life stages until achieving their own homes. Analyses explore relationships between economic and emotional decisions among opportunities offered by the regime and life experiences obtained during the history of each family.

17:35

Ukončení 1. dne konference

2. den 21. října 2020

9:00 Zahájení 2. dne konference

9:05-11:25 Blok D

Moderátoři:

9:05 Mgr. Martin Boček, Ph.D.

Katedra historických věd
Fakulta filozofická
Západočeská univerzita v Plzni

Hledání Domova I

Mgr. et Mgr. Pavel Máša, Mgr. et. Mgr. Jakub Marša

S iluzí za novým životem. Agitace pro vystěhovalce do USA v habsburské monarchii

Studie se zabývá otázkou agitace pro vystěhovalce v habsburské monarchii v 19. století až do vypuknutí první světové války v roce 1914. Konkrétní pozornost je tak zaměřena na otázku prodeje jednosměrných jízdenek do zámoří, potažmo do Spojených států amerických. Tuto službu poskytovali agenti lodních společností, kteří působili po celé monarchii často na hraně zákona. Vzhledem k tomu, že vláda habsburské monarchie nechtěla upustit od nastaveného liberalismu a v podstatě tolerovala vystěhovalce ze země, nikdy proti nim zcela nezakročila a ponechávala je v relativním klidu.

9:40

Mgr. Jana Čerminová

Historický ústav
Filozofická fakulta
Masarykova univerzita

Hledání nového šťastného domova

Motivy vedoucí lidi k osídlování oblastí, které po druhé světové válce muselo opustit německé obyvatelstvo, se může zdát jako prozkoumané téma, ale je mnohdy pokryto vrstvou stereotypů, propagandy a zobecněných hesel. Faktory, které vedly jednotlivé osídlence k přestěhování se do neznáma, byly často jiné (závažnější i prostší) než jak byly soudobým diskurzem líčeny. V příspěvku se chci věnovat individuálním motivům k poválečné migraci obyvatel na příkladu předměstských obcí Brna.

10:15

Mgr. Tereza Jenšíková

Filozofická fakulta
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně

Dvojití pojetí národní identity: Erazim Kohák a Pavel Tigríd

Příspěvek bude zaměřen na filosofické pojetí kulturní a národní identity Erazima Koháka a publicistické promyšlení dějin Pavla Tigrída. V obou případech je cílem nalézt koncept národní identity. Kohák své pojetí formuloval jasně a svérázně v knize Domov a dálava (2009), Pavel Tigríd poněkud neurčitě v knize Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu (1988). Oba sledovaní autoři byli politickými exulanty po únoru 1948. Z hlediska opozice vůči komunistickému režimu představují Kohák i Tigríd nejen výrazné postavy, ale i vzorek pestrosti, kterou se vyznačoval právě protikomunistický exil.

10:50

Mgr. et Mgr. Luciána Hoptová, Ph.D.

Inštitút histórie,
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita

Československá republika – nový domov bieloruskej emigrácie

ČSR v medzivojnovom období predstavovala jeden z mála štátov, ktorý sa rozhodol nezištné prijať emigrantov z bývalého cárskeho Ruska a poskytnúť im morálnu i materiálnu podporu a pomoc. Do ČSR prichádzali predovšetkým Rusi a Ukrajinci. Treťou najpočetnejšou komunitou boli Bielorusi. Práve v ČSR našla bieloruská emigrácia svoj nový domov. Bielorusi, z ktorých prevažnú väčšinu tvorili študenti, nielenže mohli v Československu slobodne študovať, vyjadrovať svoje myšlienky, verejne oslavovať svoje národné sviatky, ale disponovali taktiež právom slobodne zakladať si spolky a vydávať časopisy.

11:25-12:25

Přestávka na oběd

12:25-14:10	Blok E	(Ne)šťastný domov
	Moderátoři:	Mgr. et. Mgr. Pavel Máša, Mgr. Lukáš Lexa
12:25	Mgr. et. Mgr. Adam Strašák	Udání rouhače jako prostředek ženského boje za šťastný domov
	Historický ústav Filozofická fakulta Masarykova univerzita	Několik případů z jihovýchodní Moravy kolem roku 1900 ukazuje, že týrané manželky se někdy svým násilnickým manželům bránily udáním pro rouhání (podle §§ 122 a 303 tr. z.). Můžeme však toto schéma považovat za obecněji rozšířené ve dvacátém století? Cílem příspěvku bude zjistit, zda lze podobné případy nalézt i v jiných částech českých zemí v letech 1898-1948, a také zda je lze pozorovat i jinde v Evropě. Autor též vysvětlí, proč byly ženy nuceny se bránit tímto způsobem a proč tento způsob obrany v průběhu 20. století mizí.
13:00	Mgr. et. Mgr. Jakub Marša	„Jako bychom byli stvořeni pro samá zklamání, ztráty a hořkosti.“ Recepte ideje státu jako šťastného domova v náboženských obcích ČČSH v Brně v letech 1948-1960.
	Historický ústav Filozofická fakulta Masarykova univerzita	Roky po únoru 1948 byly pro Církev československou obtížným obdobím. Ačkoliv se část ideologicky rozštěpené církve vůči komunistickému režimu negativně vymezila, další významná část věřících i duchovních (včetně církevního vedení) viděla v novém komunistickém státu příležitost k naplnění vize křesťanského socialismu. Československo se mělo stát šťastným domovem pro nevěřící i křesťany. Příspěvek se soustředí na každodenní život náboženských obcí Církve československé v Brně mezi lety 1948-1960. Hledá odpovědi na otázky, jakým způsobem byla vize soužití komunistického státu a církvi přijímána mezi samotnými věřícími na lokální úrovni a jakým způsobem se vyvíjel vztah věřících k novému domovu v průběhu dynamických 50. let.
13:35	Mgr. Daniela Nguyen Trong	Akcia 100 - Osudy řeckokatolíků v Čechách a na Morave v časech prenasledovania cirkvi
	Katedra filozofie a religionistiky Gréckokatolícka teologická fakulta Prešovská univerzita	V roce 1948 došlo v Československu k socio-politickým změnám, které ovlivnily i náboženský život jeho obyvatel. Po převratu strana začala se systematickou likvidací Řeckokatolické církve na Slovensku. Jedním z opatření byl i přesun řeckokatolického duchovenstva s rodinami do českých zemí v období od listopadu 1951 do prosince 1952. Tyto deportace byly pojmenovány akce 100. Příspěvek představí život a výzvy, kterým čelili řeckokatolíčtí kněží během nuceného pobytu v českých zemích.

14:10-14:30

Přestávka

14:30-16:50	Blok F	Hledání Domova II
	Moderátoři:	Mgr. Michal Mako, Mgr. et. Mgr. Pavel Máša
14:30	Mgr. Tereza Richtáriková Historický ústav Filozofická fakulta Masarykova univerzita	Konštrukcia slovenskej identity v komunite reemigrantov z Bukoviny do ČSR Príspevok si kladie za cieľ osvetliť vývoj vnímania príslušnosti k "starej vlasti" v komunite Bukovinských Slovákov pred rokom 1947, a najmä retrospektívnu konštrukciu mýtu národného uvedomenia po reemigrácii na územie Slovenska v roku 1947.
15:05	Mgr. Ondřej Bakeš Historický ústav Filozofická fakulta Masarykova univerzita	Na počátku byl domov. Fenomén domova jako inspirační zdroj jednání některých členů Opus Bonum. Aktivními spolupracovníky exilové organizace Opus bonum byli převážně exulanti, pro které byl fenomén domova jednou z nejdůležitějších životních otázek. V příspěvku budeme zkoumat, jak tato skutečnost ovlivňovala postoje aktérů setkání Opus Bonum. Zajímá nás, nakolik šlo o inspiraci vědomou nebo naopak nereflektovanou a zda se liší její uplatnění v odlišných sociálních postaveních. Vliv ideje šťastného domova na další působení v exilu nastíníme na příkladech kněze Karla Skalického, teoretika umění Petra Spielmanna, laického katolického aktivisty Vladimíra Neuwirtha a disidenta Ivana Medka.
15:40	Karolina Foletti, M.A. Historický ústav Filozofická fakulta Masarykova univerzita	Společný domov. Hélène Iswolsky, ruská emigrace a postrevoluční hnutí Životním tématem ruské emigrantky Héléne Iswolsky (1896–1975) bylo Rusko, ztracená vlast. Ve svých textech popisuje Rusko jako hluboce duchovní národ, vzdorující komunistickému režimu. Iswolsky, vychovaná v pravoslavno-protestantské rodině, přijala v r. 1921 katolické vyznání a církev se pro ni stala druhým domovem. Osobní zážitek konverze se výrazně promítl i do její celoživotní práce: na úrovni mezikonfesního dialogu usilovala o sblížení mezi pravoslavnými a katolíky; na společensko-politické úrovni se zasazovala o vytvoření „nového společenského uspořádání – antikapitalistického a antikomunistického, postaveného na základech křesťanské morálky“. Kniha L'Homme 1936 en Russie soviétique, v níž se Iswolsky zamýšlí nad situací v Sovětském svazu, bude analyzována v kontextu politické situace třicátých let. Stěžejní otázky příspěvku se týkají obrazu Ruska, který autorka tvoří, a recepce tohoto obrazu francouzským publikem.
16:15	Mgr. Martin Hromek, Ph.D. Historia Europeana	Protifrancouzský diskurz v Československu v 50. a 60. letech 20. století V 50. a 60. letech 20. století se komunisty ovládané Československo vymezovalo vůči západním zemím, a to jak v rámci veřejné propagační činnosti, tak v interních materiálech československých orgánů. Jejich protizápadní diskurs zaměřuje i na společenské zřízení a ekonomickou situaci. Na tuto jeho stránku se na příkladě Francie zaměří i tento příspěvek. Opírat se bude o obsahovou i jazykovou analýzu materiálů československé diplomatické služby a soudobého tisku.
16:50		Zakončení konference – Pavel Máša, předseda spolku Historia Europeana, z. s.

Konference proběhne přes MS Teams.

Odkaz k připojení na první den konference (20. října):

<https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3a53d0d51887f34f93b14abfdf2db125a8%40thread.tacv2/1602864534361?context=%7b%22Tid%22%3a%2211904f23-f0db-4cdc-96f7-390bd55fcee8%22%2c%22Oid%22%3a%22b86149c4-f701-48e8-b223-3ca2274a3de5%22%7d>

Odkaz k připojení na druhý den konference (21. října):

<https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3a53d0d51887f34f93b14abfdf2db125a8%40thread.tacv2/1602864561160?context=%7b%22Tid%22%3a%2211904f23-f0db-4cdc-96f7-390bd55fcee8%22%2c%22Oid%22%3a%228fe8b130-44d6-4e98-b39b-c0a39e05d073%22%7d>